

תיאום תכניות של קווי חשמל

ריכוז ממצאים

לא הוצאו הוראות, הדרושות לדעת שר הביטחון, לשם בטיחות הטיסה הצבאית. בעקבות הביקורת ניגש צה"ל להכין הצעת הוראות, שתפורסמה מטעם שר הביטחון.

מערכת הביטחון אינה נכללת בין הגורמים שעמם יש לתאם את תכניות חברת החשמל, לקראת אישורן על ידי משרד האנרגיה והתשתית. החברה מתאמת את תכניותיה עם מערכת הביטחון כאשר הדבר נראה לה דרוש, לפי שיקול דעתה. לא תמיד היה מצוי בידי החברה המידע הדרוש.

לחיל האוויר לא היה מידע מלא על כל קווי החשמל שהוקמו ברחבי הארץ; בתקופה שנסקרה על ידי הביקורת גילו טייסי צה"ל קו חשמל שלא היה מסומן במפות.

הועלו שני מקרים בהם היה לקוי התיאום, שערכו גורמי מערכת הביטחון לגבי תכניות הקמה של קווי חשמל, דבר שהצריך תכנון חוזר של קו חשמל ואף פירוק חלק של קו והקמתו מחדש.

משרד מבקר המדינה בדק, לסירוגין, בחודשים אוגוסט – נובמבר 1983 ובתחילת 1984 את סדרי התיאום בין חברת החשמל (להלן – החברה) לבין מערכת הביטחון, בנוגע לתכניות של קווי חשמל לצרכים אורחיים שמקימה החברה, ושלהקמתם עלולה להיות השפעה על מתקנים ביטחוניים ועל פעולות חיל האוויר. כן נבדקו סדרי התיאום בין גורמי מערכת הביטחון השונים בנוגע לתכניות קווי חשמל כאלה. הבדיקה נערכה בענף תשתית ופריסה שבאגף התכנון במטכ"ל (להלן – הענף); בבדיקות השלמה נערכו ביחידה להתיישבות ולתשתית במשרד הביטחון, במדור הגבלות בנייה בענף התכנון שבמפקדת חיל האוויר, בחברת החשמל וכמועצה הארצית לתכנון ולבנייה.

פיתוח רשת החשמל בישראל מוסדר בעיקרו בזכיונות החשמל, שניתנו בשנת 1926 לחברת החשמל, ושקיבלו תוקף של חוק בפקודות זכיונות החשמל מ-1927 ו-1930. לפי הזכיונות, טעונה הקמת מתקני החשמל ורשת הקווים אישור ממשלתי; מ-1977 סמכות האישור היא בידי שר האנרגיה והתשתית.

על עבודות הפיתוח של חברת החשמל, שהן בגדר בנייה או שימוש בקרקע, חלות גם הוראות חוק התכנון והבנייה, התשכ"ה-1965, (להלן – החוק), ותקנות התכנון והבנייה (עבודה ושימוש הטעונים היתר) התשכ"ז-1967 (להלן – התקנות). החוק בא להסדיר את התכנון הפיסי של המדינה, את שימושי הקרקע, ואת הרישוי והפיקוח על עבודות הבנייה ועל עבודות אחרות העשויות להביא לידי שינוי בקרקע. על ביצוע החוק מופקד שר הפנים.

מוסדות התכנון שנקבעו בחוק הם: מועצה ארצית לתכנון ולבנייה; ועדות מחוזיות לתכנון ולבנייה בכל אחד מששת המחוזות; ועדות מקומיות לתכנון ולבנייה לכל רשות מקומית או למספר רשויות ביחד. כמועצה הארצית לתכנון ולבנייה ובוועדות המחוזיות משתתפים נציגי השרים, שמשרדיהם מטפלים בנושאים הקשורים לתכנון ולבנייה, וכיניהם נציגים של שר הביטחון.

לפי החוק תקבע תכנית מיתאר ארצית את תכנון שטח המדינה כולה, לרבות התווית רשת החשמל; תכנית מיתאר מחוזית תקבע את הפרטים הדרושים לביצוע תכנית המיתאר הארצית וכל דבר שלו חשיבות כללית למחוז, העשוי לשמש בסיס לתכנית מיתאר מקומית. המועצה הארצית רשאית להורות לערוך תכנית מיתאר ארצית חלקים חלקים, ודין כל חלק כדין תכנית מיתאר ארצית. לרשת החשמל הוכנו רק תכניות מיתאר חלקיות לקווי חשמל ראשיים, במתח עליון ובמתח גבוה.

בחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה-1965, נקבע שהמועצה הארצית לתכנון ולבנייה תורה לוועדות המחוזיות לקבוע בתכניות המיתאר הוראות הדרושות לדעת שר הביטחון, לשם בטיחות הטיסה. על אף שעברו מאז קבלת החוק כ-20 שנה, לא הוצאו הוראות אלו עד למועד הביקורת. רק בעקבות הערות הביקורת, ניגש צה"ל באמצע 1984 להכנת הצעה של הוראות בטיחות הטיסה הראויות להתפרסם מטעם שר הביטחון לעניין החוק האמור.

תיאום עם חברת החשמל

עבודות חפירה, חציבה או כרייה המשנות את פני הקרקע, פטורות על פי התקנות מהצורך בהיתר, אם הן מבוצעות על ידי רשות ציבורית, או על ידי בעל זיכיון למתן שירותים ציבוריים, בין היתר לצורך שירותי חשמל; הפטור הוא בתנאי שניתנה עליהן הודעה לוועדה המקומית לתכנון ולבנייה לפחות 15 יום לפני התחלת ביצוע העבודה. קווי החשמל הם עיליים או תת-קרקעיים, ועבודות הקשורות בהקמתם פטורות, כאמור, על פי התקנות מהצורך בהיתר שנקבע בחוק. למערכת הביטחון יש עניין בקווים עיליים ותת-קרקעיים מבחינת השפעתם האפשרית על הטיסה הצבאית ועל המתקנים הביטחוניים השונים.

הפטור מהצורך בהיתר בנייה, שניתן לפי התקנות לחברת החשמל, אינו גורע מחובתה לפי הזכיונות לקבל אישור ממשד האנגרייה והתשתית להקמת מיתקן או קו כלשהו. לפי הנוהג הקיים במשרד האנגרייה והתשתית כל התכניות המוגשות על ידי חברת החשמל לאישור המשרד, מועברות להערות משרד התקשורת, המחלקה לעבודות ציבוריות במשרד הבינוי והשיכון והממונה על המחוז במשרד הפנים. על אלה להמציא את הערותיהם תוך פרק זמן קצוב, כדי שמשרד האנגרייה והתשתית יביאן בחשבון בבואו להחליט על אישור התכניות של חברת החשמל. מערכת הביטחון אינה כלולה בהסדר זה. החברה מתאמת בפועל, וביוזמתה, עם מערכת הביטחון, באמצעות הענף, את התכניות של קווי חשמל, כאשר לפי שיקול דעתה יש בתכניות עניין למערכת הביטחון, או כאשר מדובר בקווים שלהם זיקה ישירה למערכת הביטחון, כגון מעבר בקרקע שבחוקת צה"ל. כיוון שבידי החברה לא מצוי תמיד כל המידע הדרוש, כדי לקבוע אם למערכת הביטחון יש עניין בקווי חשמל מסוימים, אין ודאות שכל התכניות הרלוונטיות הגיעו לתיאום עם מערכת הביטחון בטרם אושרו לביצוע.

הביקורת העלתה שבסוף שנת 1980 לא היה בצה"ל מידע מלא על כל קווי החשמל שהוקמו ברחבי הארץ: גם לא היה ידוע אם קווי החשמל, שתכנונם הובא לידיעתו, הוקמו במדויק לפי תכניות אלה. ואומנם טייסי צה"ל גילו, בתקופה שנסקרה על ידי הביקורת, קו חשמל שלא היה מסומן במפות.

להדגשת החשיבות הנודעת לסימון מלא של קווי חשמל, מצביעה הביקורת על מקרים של תאונות, שארעו למסוקים בשנים 1974 - 1983 כתוצאה מהיתקלות בחוטי חשמל, ואשר נגרמו כתוצאה מכך שקווי חשמל לא היו מסומנים במפה של הטייס או שסימונם לא היה מדויק.

במהלך הביקורת, בספטמבר 1983, התקיים בצה"ל דיון בהשתתפות נציגי חברת החשמל, כדי לקבוע נהלים לעדכון המידע הנוגע לקווי חשמל, לרבות קווים במתח נמוך, שאורכם מעל 200 מטרים. הוחלט שחברת החשמל תעדכן את הענף, אחת לשלושה חודשים, בדבר ביצוע התכניות שתואמו, הקווים שהוקמו על פיהן, וסטיות מהתכניות שתואמו. החלטה זו מבוצעת החל בינואר 1984, למעט קווי חשמל במתח נמוך, שאורכם מעל 200 מטר, שאת הקמתם החברה כלל אינה מתאמת עם מערכת הביטחון.

כדי להבטיח תיאום מלא עם מערכת הביטחון של תכנון מתקנים וקווי חשמל לצרכים אורחיים, עמד משרד מבקר המדינה על הצורך שמשרד האנגרייה והתשתית ינהג עם מערכת הביטחון במתן אישור לקווי חשמל כפי שהוא נוהג עם משרד התקשורת, משרד הפנים והמחלקה לעבודות ציבוריות במשרד הבינוי והשיכון. בעקבות הערות הביקורת קבע משרד האנגרייה והתשתית, בתיאום עם מערכת הביטחון, נוהל מחייב, לפיו כל התכניות המוגשות על ידי חברת החשמל לאישור, יועברו למערכת הביטחון למתן הערותיה לקראת אישור התכניות על ידו. בנובמבר 1984 החל משרד האנגרייה והתשתית להפעיל נוהל זה.

תיאום הקמת קווי חשמל במערכת הביטחון

1. הענף מרכז מטעם צה"ל את התכניות להקמת תשתיות אורחיות לסוגיהן, לרבות תכניות להקמת קווי חשמל שהחברה מעבירה לו. הענף מעביר כל תכנית שהוא מקבל מהחברה לבדיקת הגורמים בצה"ל, שנוגעים לאותה תכנית, ואם קיימת התנגדות, הוא מתאם עם חברת החשמל את תיקון התכנית.

באוגוסט 1981 פירסם הענף רשימת גורמים בצה"ל שצריכים לאשר בקשות להקמת תשתיות אורחיות: נקבעו חמישה גורמים עיקריים, שצריכים לתאם תכניות לקווי חשמל, לבד מגורמים נוספים, שעליהם יוטל לבדוק את התכנית במקרים ספציפיים. הענף קבע, שעל הגורמים שנקבעו להמציא לו את הערותיהם לתכניות תוך שלושה שבועות מתאריך קבלת דרישתו, ולא - ייחשב הדבר כאילו אין להם הערות ותימסר הודעה על כך לחברת החשמל. הענף לא קבע שעל הגורמים לאשר לו שקיבלו את התכניות, כדי לוודא שהגיעו אליהם. בעקבות הביקורת הוצא, ביולי 1984, נוהל חדש לפיו הגורמים בצה"ל, אליהם נשלחות התכניות לתיאום, יאשרו את קבלתן תוך ארבעה ימים מיום משלוח התכנית.

2. בינואר 1983 העבירה החברה לענף תכנית להקמת קו לאספקת חשמל למפעל אורחי. כל חמשת הגורמים בצה"ל, להם הועברו התכניות לבדיקה, הודיעו לענף שאין להם התנגדות להקמת הקו כפי שתוכנן. אולם במאסר 1983 שינתה מפקדת חיל האוויר, שהיא אחד הגורמים, את אישורה הקודם ודרשה להנמיך את גובה עמודי החשמל. במאי 1983 שינתה גם את אישורה ממאסר, וציינה שקו החשמל עובר במישור הגישה למינחת מסוקים, ובאישור הקודם לא הובא בחשבון הצורך להנמיך מסיבה זו עוד יותר את גובה העמודים. החברה הודיעה למשרד מבקר המדינה כי השינויים גרמו לה הוצאות תכנון נוספות. מפקדת חיל האוויר אישרה שאכן טיפולה בקו חשמל זה היה לקוי.

3. בשנים 1972 - 1973 סיכמו נציגי חברת מקורות וצה"ל את העקרונות לפיהם תשולב פריסה של מתקן ניקוז מסוים במתקנים ביטחוניים באותו אזור. מסיבות תקציביות נדחתה הקמת המתקן ל-1980.

בתחילת מארס 1981, בגלל הסתייגויות חיל האוויר, דחה הענף את התכנית שהכינה חברת החשמל להקמת קו חשמל במתח גבוה, שנועד להזין את מתקני הניקוז. אולם מאוחר יותר אישר הענף, בסוף מאי 1981, את התכנית והחברה החלה בהקמת קו החשמל. בגלל העדר תיאום מוקדם עם חיל האוויר נדון הנושא שוב בסוף יולי 1982, במטרה לגבש הצעה חדשה להקמת קו החשמל, שעיקרה לא לפגוע בפרוייקטים קיימים של צה"ל באזור; עקב כך הופסקה הקמת קו החשמל, והוחלט לבצע בו שינויים מהותיים כדלקמן: לקבוע מחדש את גובה העמודים בקטע הדרומי, לשנות את תוואי הקטע המרכזי, לעקור עמודים שהוקמו בקטע הצפוני, ולהזין את התוואי בכ-280 מטרים. חברת החשמל נדרשה להגיש תכניות חדשות לתיאום עם צה"ל.

בסוף ספטמבר 1982 הודיעה חברת מקורות וצה"ל, שבגלל ביטול התכנית, שאושרה בסוף מאי 1981, והגשת הדרישות החדשות יש צורך להקים מחדש את הקו בקטעים מסוימים. לאור ההוצאות הגבוהות הנובעות מפירוק הקו והקמתו מחדש הציעה חברת מקורות, בספטמבר 1982, לשקול שוב את ביטול האישור. הצעותיה לא נתקבלו ובנובמבר 1982 הגישה חברת החשמל שתי תכניות חדשות שהוכנו בהתחשב בדרישות צה"ל. בינואר 1983 הודיע הענף על אישור התכניות לביצוע.

בתחילת מארס 1983 הגישה חברת החשמל לחברת מקורות חשבונית על סך 240,000 שקלים (ללא מע"מ) בגין ההוצאות הקשורות בפירוק הקו הקיים והשינויים שנעשו בהתאם לדרישות צה"ל, ועוד 432,300 שקלים (ללא מע"מ) בגין ההוצאות על הארכת הקו לפי דרישת צה"ל, לעומת אורך הקו, שסוכם בעת הזמנת העבודה. ביולי 1984 הודיעה חברת מקורות למשרד מבקר המדינה שהגישה דרישה למערכת הביטחון להחזיר סכומים אלה.

הסדרי התיאום שהיו קיימים לתכנון ההקמה של קווי חשמל לצרכים אורחיים, לא חייבו תיאום בין חברת החשמל למערכת הביטחון, על מנת שהאחרונה תוכל לבדוק את השפעתם על מתקנים צבאיים ועל הטיסה הצבאית, ובמידת הצורך, תגיש את התנגדותה לתכנית.

חברת החשמל תיאמה תכניות של קווים, כאשר לפי שיקול דעתה, היה בהן עניין למערכת הביטחון; בפועל לא תמיד היה מצוי בידיה המידע הנדרש. בתקופה שנסקרה על ידי הביקורת נילו טייסי צה"ל קו חשמל שלא היה מסומן במפות.

משרד מבקר המדינה המליץ לשלב את מערכת הביטחון בהסדר הקיים במשרד האנרגיה והתשתית לפיו, לקראת מתן האישור של המשרד, כל התכניות של חברת החשמל מתואמות עם משרד התקשורת, המחלקה לעבודות ציבוריות במשרד הבינוי והשיכון ומחוזות משרד הפנים. כעקבות הערות הביקורת קבע משרד האנרגיה והתשתית נוהל מחייב, לפיו כל התכניות המוגשות על ידי חברת החשמל לאישורן יועברו למערכת הביטחון למתן הערותיה לקראת אישורן על-דו; בנובמבר 1984 החל משרד האנרגיה והתשתית להפעיל נוהל זה.

הועלו שני מקרים בהם התיאום שנערך בין גורמי מערכת הביטחון לגבי תכניות הקמה של קווי חשמל היה לקוי. הביקורת עמדה על כך שעל הגורמים המטפלים בתאום זה להיות מודעים לאחריות הרבה המוטלת עליהם למניעת תקלות.

על מנת למנוע ממערכת הביטחון תקלות הנובעות מהקמת קווי חשמל, עליה לדאוג לפרסום הוראות הדרושות לדעת שר הביטחון לשם בטיחות הטיסה; על משרד האנרגיה והתשתית להבטיח, שכל התכניות של חברת החשמל, לגבי הקמה של מתקנים זקווי חשמל לצרכים אזרחיים, יתואמו באורח שוטף, לקראת אישורן, עם מערכת הביטחון.

מכירת עודפים של ציוד לחימה

ריכוז ממצאים

במערכת הביטחון אין נתונים בדוקים ומאומתים על כל אמצעי הלחימה העודפים שברצונו למכור.

היקף המכירות של העודפים האמורים הינו נמוך בהרבה בהשוואה לאומדן המצאי של העודפים שבידי צה"ל; לכן אין מוצל מקור גדול יותר להכנסה במטבע-חוץ.

היחידה לסיוע וייצוא ביטחוני במשרד הביטחון (סיב"ט), המופקדת על ביצוע מכירת העודפים, אינה ערוכה לביצוע המשימה.

במערכת הביטחון הוחל ב-1983 בדיונים על אירגון מערך המכירה של העודפים; עד מועד סיום הביקורת טרם הסתיימו הדיונים וטרם סוכם הנושא.

תיעוד המסמכים הנוגעים לעסקאות המכירה העיקריות שבוצעו, לא התנהל בסיב"ט באורח תקין.

בחדשים אפריל - נובמבר 1984, לסירוגין, ערך משרד מבקר המדינה ביקורת, ביחידה לסיוע וייצוא ביטחוני של משרד הביטחון (להלן - סיב"ט), על סדרי מכירת עודפים של אמצעי לחימה בצה"ל. בדיקת השלמה נערכה באגף אפסנאות במטה הכללי (להלן - אג"א) ובמפקדת חיל האוויר.

סדרי מכירה

בפברואר 1977 פירסם משרד הביטחון הוראה, המחייבת גם את צה"ל, בדבר סדרי המכירה של עודפים בציוד לחימה לחו"ל. לפי ההוראה, אחראית סיב"ט למכירת עודפים אלה. יחידת המכירות של משרד הביטחון מטפלת במכירת ציוד שאינו ציוד לחימה.

על פי ההוראה, על אג"א להודיע לסיב"ט על ציוד הלחימה העודף הקיים ועל ציוד המיועד לצאת משימוש; לגבי ציוד ייעודי של חיל האוויר וחיל הים, אחראיות המפקדות של החילות להודיע על כך לסיב"ט. על ההודעה לכלול את הפרטים הבאים: תיאור הפריטים וכמויותיהם; מצבם הטכני, וכשאינם שמישים - אפשרות שיקומם; מחיר ותאריך רכישתם; המועד בו ניתן להוציאם מצה"ל; נתונים על מלאי החלפים של הפריטים המוצעים למכירה ומצבם; הסיפרות הטכנית שניתן להעביר עם הציוד הנמכר; המחיר המזערי שיש לקבל עבור הציוד.

כן קובעת ההוראה כי ועדה לקביעת מחירים בראשות נציג סיב"ט, ושחבריה הם נציגי צה"ל ומינהל ההרכשה והייצור של משרד הביטחון (להלן - מנה"ר), תקבע את המחיר בו יימכר הציוד. סיב"ט אחראית להציע את הציוד למכירה, לנהל משא ומתן עם הלקוח ולבצע את המכירה. ההכנסות ממכירת הציוד נזקפות להכנסה מיועדת בתקציב הבטחון.

הטיפול במכירה

עודפים בכלי נשק וציוד לחימה אחר, לרבות חלפים, מיכללים ואביזרים, נוצרים בעיקר כתוצאה משינויים ברמות מלאי של חלפים ואביזרים, נוכח הנסיון בצריכתם לאחזקת מערכות הציוד; שינויים במדיניות ובהגדרה של הצרכים בציוד; שינויים ושיפורים בציוד לחימה; הוצאת ציוד לחימה שהתיישן משרות בצה"ל וריעננון מלאי.

לדעת הביקורת, אי-מכירתם של פריטי הציוד העודפים במועד, גורם לכך שהם מתיישנים, ואז לא ניתן למכרם או שניתן למכרם במחיר מופחת: הצטברות של הפריטים גוררת הוצאות לאיחסונם ולטיפול בהם.

מיולי 1978 עד פברואר 1981 נמכרו עודפי ציוד צבאי על ידי חברה פרטית עימה התקשר המשרד בחוזה⁽¹⁾. בעקבות ליקויים בפעולת החברה, שגילה המשרד, המליץ היועץ המשפטי לממשלה להפסיק את הקשר עם החברה; הקשר הופסק בפברואר 1981. מאז מטפלת סיב"ט במכירת עודפי ציוד הלחימה; בטיפול במכירה עוסק עובד אחד במשרה מלאה. חלק מעסקאות המכירה הן בטיפולו של ראש סיב"ט.

לביצוע סדיר של מכירת העודפים דרוש מערך שיווק מתאים, שיכלול מידע על הלקוחות הפוטנציאליים ועל המחירים של סוגי ציוד שונים בשוק הבינלאומי. כן דרוש שיהיה לסיב"ט מידע מקיף, עדכני ואמין על כל עודפי הציוד בצה"ל המוצעים למכירה, כשהם ממוינים וערוכים במחסנים להצגתם בפני לקוחות ולניפוקם עם מכירתם.

היוזמה למכירת עודפים באה משני גורמים: (א) חברות הפונות לסיב"ט ומבקשות לקנות ציוד כזה; במקרים רבים הפנייה היא על סמך מידע שהגיע אליהן, כי ציוד כזה קיים בצה"ל ועשוי להיות עודף. (ב) סיב"ט יוזמת את המכירה בהסתמך על מידע שהיא מקבלת מאג"א ומהזרועות, על פריטים עודפים המצויים ברשותם.

1. בסיב"ט אין מידע מרוכז וממוין על לקוחות פוטנציאליים לסוגי ציוד שונים, ועל מחירי הציוד בשוק הבינלאומי, הדרוש לצורך קביעת מהיר מיטבי וניהול תקין של פעולות שיווק.

2. בידי הגורמים הנוגעים בדבר באג"א ובוזרועות, אין נתונים אמינים על החיפוף והערך הכספי הכולל של ציוד הלחימה העודף המצוי ברשותם.

לפי מסמך סיב"ט מיום 28.8.1983 אמד אג"א עודפי חלפים בכ-400 מיליון דולרים. לפי מסמך של אג"א מ-7.3.1984, המסתמך על דו"חות שהפיק מרכז צל"ם וחלפים (להלן - מצל"ח), שכללו רק את עיקר המצאי של הציוד העודף בחילות היבשה, הגיע ערך הציוד למכירה, באותו מועד, לכ-27 מיליארד שקלים (למעלה מ-700 מיליון דולרים); לדברי מצל"ח נתונים אלה אינם משקפים את המצב לאשורו והם טעונים בדיקה ואימות.

(1) ממציא ביקורת על התקשרויות של משרד הביטחון עם החברה הובאו בדו"ח שנתי 32 של מבקר המדינה, עמ' 596 - 597.

הביקורת העלתה שאג"א והזרועות אינם מספקים לסיב"ט, באופן מסודר ושוטף, נתונים על כל ציוד הלחימה העודף שברשותם, אלא לסרוגין ובאופן חלקי, או לפי דרישת סיב"ט, בהתאם להתעניינות לקוחות בציוד מסוים.

רשימות שהמציא אג"א לסיב"ט על ציוד עודף היו חלקיות ולא הכילו את כל הפרטים שנדרשו בהוראה הנ"ל. הרשימות הן דו"חות מחשב ובהן מצוי שם הפריט, כמותו, מספרו ומחירו הקטלוגי בצה"ל: הנתונים שבדו"חות לא אומתו עם המצאי במחסנים.

בעקבות דיונים שקיימה סיב"ט בנושא העודפים עם הגורמים הנוגעים בדבר בצה"ל, הורה עוזר ראש אגף מבצעים להכין רשימה מרוכזת של מערכות הנשק העיקריות, שהינן עודפות, ולציין את המועד המתוכנן להוצאתן מצה"ל, כדי לאפשר לסיב"ט לתכנן ולפעול לשיווקן. בעקבות ההוראה המציא אג"א לסיב"ט, באוגוסט 1983, דו"ח מחשב של חלקים עודפים של רק"ם הכולל 40,000 פריטים, ודו"ח נוסף של חלפים לטנק ולנגמ"ש. לגבי 500 מבין פריטים אלה ערכה סיב"ט בדיקה מדגמית. הבדיקה העלתה טעויות בנתונים של המחירים הקטלוגיים שברשימה, ושל הכמויות שננקבו כמצאי. הבדיקה גם העלתה שב-68% מהפריטים שבמדגם, המחירים שנקב צה"ל היו גבוהים מאלו שבמחירון מכירה של צבא ארה"ב מאותו חודש: ב-22% מהפריטים שבמדגם, מחירי צה"ל היו נמוכים יותר; לגבי 10% לא היו נתונים להשוואה.

במסקנותיה מתוצאות הבדיקה ציינה סיב"ט שאין להסתמך על הנתונים של דו"חות המחשב ללא בדיקה של המצאי, וכי המחירים הקטלוגיים אינם מהווים בסיס להצעת מחיר לקונים פוטנציאליים.

3. בתחילת 1984 הוכן קטלוג לפריטים עיקריים של ציוד עודף שבידי חיל האוויר. במועד הביקורת טיפל החיל בריכוז הציוד העודף ובהכנת הרשימות עליו.

4. באוגוסט 1984 החל חיל הים להמציא לסיב"ט רשימות של ציוד עודף שברשותו. בספטמבר 1984 הוציא החיל נוהל לאיתור עודפי ציוד לחימה ואישורם למכירה.

5. לפי הסכרי סיב"ט, המופקדת על שיווק עודפי ציוד הלחימה, מכירת העודפים אינה מבוצעת ביעילות ובהיקף הדרוש מהסיבות כדלקמן: צה"ל אינו ערוך להמציא מידע עדכני על הכמויות ועל הכשירות הטכנית של הפריטים העודפים, ואין הוא מאורגן להציגם בפני לקוחות פוטנציאליים. סיב"ט אינה ערוכה לאיתור לקוחות ברחבי העולם, ומחמת מחסור בכוח אדם היא מסוגלת רק לקבוע מחירים ולפקח על המכירה. לאור זאת העלתה סיב"ט באוגוסט 1983 בפני מנכ"ל משרד הביטחון הצעה לטיפול מקיף בנושא. עיקר הצעה הוא להפעיל חברות ישראליות לטיפול במיון, כשיפוך, באחסנה ובשיווק של הציוד, בפיקוח מתמיד של סיב"ט ולפי מדיניות של מחירים שהיא תיקבע. הצעה זו לא אומצה על ידי הנהלת משרד הביטחון.

בינואר 1984 קיים הממונה על קשרי-חוץ במערכת הביטחון, האחראי בהנהלת משרד הביטחון לתיאום סיוע וייצוא ביטחוני, דיון בנושא, בהשתתפות נציגי המשרד וצה"ל. בסיכום הדיון הוא קבע כי יש להפיק את הלקחים מנסיון העבר עם החברה הפרטית, שעסקה במכירת העודפים, וכי עד לקביעת תכנית לכיצוע ימציא אג"א דו"ח מחשב על מצב מלאי העודפים. לפי מסמך מצל"ח מאפריל 1984 נועדו להעברה לסיב"ט, במרוצת קיץ 1984, דו"חות מחשב על עודפים בצה"ל שהם באחריות מצל"ח: עד דצמבר 1984 הדו"חות לא הועברו.

ביוני 1984 נדון הנושא אצל מנכ"ל משרד הביטחון בהשתתפות נציגי משרד הביטחון וצה"ל, וסוכם, בין היתר, שהציוד העודף של אג"א ירוכז במחסניו. בדיון הועלו אפשרויות לכיצוע המכירה באמצעות גורמים חיצוניים. עוד סוכם שמדיניות המחירים תיקבע על ידי סיב"ט והיועץ הכלכלי למערכת הביטחון, ותמונה ועדת היגוי בראשות ראש סיב"ט למכירת העודפים, שעליה לקדם את מכירת העודפים ולדווח על כך למנכ"ל המשרד.

ביוני 1984 ביקש ראש סיב"ט מגורמים במשרד ומזרועות צה"ל, למנות נציגים לוועדת ההיגוי, והודיע שהוועדה תתכנס אחת לחודש לדיון בהתקדמות של שיווק העודפים. עד למועד הביקורת, באוקטובר 1984, קיימה הוועדה שני דיונים - באוגוסט ובספטמבר; מסיכומי הדיונים עולה שאירגון המחסנים לאיחסון הציוד של אג"א והזרועות עודנו בשלבי עבודה שונים. טרם נדונה שיטת אירגון המכירה וטרם נקבעה מדיניות קביעת מחירי המכירה.

עסקאות מכירה

לפי הוראת המשרד על סיב"ט לנהל תיק מכירה לכל פריט, או קבוצת פריטים הנמכרים במשותף, שבו ירכזו כל המסמכים הקשורים בטיפול במכירת הציוד, לרבות פרוטוקולים של הוועדה לקביעת מחירים (ראה לעיל), חשבונות והסכמי מכירה.

1. בעסקאות מכירה של עודפים עוסקים בסיב"ט שני עובדים בלבד: ראש סיב"ט, בעסקאות שהיפן הכפי מעל 0.5 מיליון דולרים, ועובד של סיב"ט, בעסקאות קטנות יותר, הטענות אישור סופי של ראש סיב"ט.

לפי הדו"ח השנתי של סיב"ט הסתכם שווי העסקאות בשנת הכספים 1983, בסך 37.1 מיליון דולרים, מזה 29.3 מיליון דולרים מתייחסים לציוד, שהועבר משיקולים מדיניים, ללא תמורה.

בשנת הכספים האמורה נקשרו 63 עסקאות כסכומים עד 0.5 מיליון דולרים כל אחת, ושהסתכמו כ-3.1 מיליון דולרים, כולן נגד תמורה כספית. הביקורת העלתה שלעסקאות מעל 0.5 מיליון דולרים, בעדן נתקבל סך 4.7 מיליון דולרים, אין מנהלים תיקי מכירה; המסמכים הנוגעים להן לא הוצגו לביקורת ולא ניתן היה לערוך ביקורת עליהן. בהעדר המסמכים גם לא ניתן היה לקבוע אם כל המכירות היו של פריטים שהם ציוד לחימה עודף של צה"ל.

2. משרד מבקר המדינה בדק 20 עסקאות מכירה של ציוד לחימה עודף, שבוצעו בשנת הכספים 1983. הביקורת העלתה:

מכירת תחמושת זעירה. בסוף 1982 הציע אג"א למכירה, באמצעות סיב"ט, עודפים של תחמושת זעירה, מרביתה שלל, באיכות נמוכה ביותר, ששנת ייצורה מ-1952 ואילך. התחמושת הוחזקה בצה"ל שנים רבות בשטח פתוח, ללא הפרדה בין קטרים, סוגים וארץ הייצור; חלקה בערמות תפוזרת, וחלקה באריות שונות ובהן גם פתוחות וספוגות במים.

בתיק ארבע הצעות של חברות אולם אין ניתן לקבוע לאילו גורמים הוצעה התחמושת למכירה. ועדת המחירים אישרה הצעה של אחת החברות, של 51 דולרים ל-1,000 כדורים באריות אטומות, ו-10 דולרים ל-1,000 כדורים בתפוזרת, לאחר שמצאה אותה כמתאימה ביותר.

החברה התנתה את הרכישה במיזן התחמושת ובניפוייה מתחמושת חלודה ופגומה; לכיצוע עבודה זו התקשרה סיב"ט עם גורם פרטי. במסגרת העסקה, שסוכמה בפברואר 1983, נמכרו עד מאי 1984, 5.8 מיליון כדורים מסוגים שונים במחיר כולל של 232,000 דולרים. עלות המיזן הסתכמה ב-14,500 דולרים - 6% מהיקף העסקה עד אותו מועד. על-פי המסמכים יש עדיין במצאי למעלה מתשעה מיליון כדורים, והחברה הביעה את נכונותה לרכוש כל כמות. עד מועד סיום הביקורת העסקה לא הושלמה, והמשכה מותנה בהמשך מיזן התחמושת ושיחזוריה למכירה על ידי אג"א.

לתחמושת האמורה לא היה שימוש בצה"ל והיא הייתה מיועדת להשמדה. הטיפול של סיב"ט במכירתה, שהיה כרוך בהכנתה למכירה על ידי גורם חיצוני, איפשר קבלת תמורה כספית עבורה. לדעת הביקורת, עשויה הייתה התמורה להיות גבוהה יותר אילו הציע אג"א את התחמושת למכירה במועד מוקדם יותר.

מכירת פריטי טנקים. (א) בפברואר 1983 ביקשה חברה מחו"ל, מסיב"ט, ביוזמתה, לרכוש פריטים שונים, בעיקר פריטי טנקים, במחיר כולל של 156,300 דולרים. באוגוסט 1983 אישרה הוועדה לקביעת מחירים את המחירים שהציעה החברה, לבד ממחיר של פריט עיקרי שהוועדה ביקשה להגדילו ב-55%; המכירה סוכמה בהתאם לכך בסכום כולל של 212,300 דולרים.

ב-14.8.1983, לאחר שסיב"ט הודיעה לאג"א שהתשלום מהחברה התקבל, המציא אג"א לסיב"ט את שוברי הניפוק המאשרים את משיכת הפריטים מבסיס צה"ל. התברר שבעת הוצאת הפריטים מהבסיס, חסרו פריטים בסך 10,370 דולרים ופריטים אחרים - וזרועות טנק בסך 8,400 דולרים - לא נמצאו ברובם, או שניזוקו בעת פינוי השטח על ידי דחפורים, ומכירתם לא התממשה. לדעת הביקורת על אג"א היה להבטיח שכל הפריטים שנמכרו יהיו זמינים בעת המסירה לחברה.

(ב) במארס 1983 מכרה סיב"ט לחברה מחו"ל חמישה סוגים של פריטי טנקים ורכב בסכום של 327,500 דולרים. הפריטים העיקריים שבעסקה כללו מערכות מסוימות בסכום של 202,000 דולרים.

בפנייתו לסיב"ט לטפל במכירת הפריטים, באוגוסט 1982, נקב אג"א מחיר של 1,600 דולרים ליחידה ל-1,500 מערכות, שהיו בכושר מלא, ו-400 דולרים ליחידה ל-500 מערכות בכושר נמוך. המחירים התבססו על המחיר הקטלוגי של צה"ל.

בתיקים מצויה תכתובת רק עם שתי חברות. שתיהן טענו כי המערכות הן מיושנות ושבישימוש מצויה מערכת חדישה יותר, על כן הן מוכנות לרוכשן במחיר הנמוך בהרבה מזה שנקב אג"א. לפי המסמכים שבתיק העיסקה, אין ניתן לקבוע לאילו גורמים נוספים הוצעו הפריטים לרכישה.

החברה שרכשה את הפריטים המציאה מחירון של צבא ארה"ב מיוני 1982, לפיו מחיר אותן מערכות הוא 928 דולרים עד 936 דולרים ליחידה, והציעה מחיר נמוך יותר שהסתכם, לאחר מ"מ, ב-160 דולרים ליחידה בכושר מלא ו-50 דולרים ליחידה בכושר נמוך. הוועדה לקביעת מחירים אישרה את המחירים. המחיר שטוכם עליו לגבי מערכת בכושר מלא הוא איפוא בשעור 10% מהמחיר שהציע אג"א ובשיעור 18% ממחיר מערכת חדשה מאותו סוג לפי מחירון צבא ארה"ב. לדעת הביקורת, נוכח נתונים אלה, המחיר שהושג הוא תמוה.

בין הפריטים האחרים, שנמכרו באותה עיסקה, היו 55 בתי-צד למסרת מנוע טנק. בעת הוצאת הציוד התברר כי חסרו 12 בתי-צד ובתמורתם בסך 11,520 דולרים זוכתה החברה.

המערך הקיים של מכירת עודפים של ציוד לחימה של צה"ל הוא לקוי ביותר.

1. בידי מערכת הביטחון אין נתונים בדוקים ומאומתים על כל הפריטים העודפים שברצונה למכור, כמויותיהם, כשירותם הטכנית ומחיריהם לפיהם ניתן לקבוע את מחיר המכירה.
2. סיב"ט, המופקדת על ביצוע המכירה, אינה ערוכה לביצוע המשימה; אין לה מערכת מידע מתועדת על לקוחות פוטנציאליים לרכישת סוגי הציוד השונים, ונתונים על מחיריהם בשוק העולמי; לא נקבעו כללים מנחים שלפיהם ייקבעו מחירי המכירה.
3. תיעוד המסמכים הנוגעים לעסקאות המכירה העיקריות, שבוצעו בפועל, לא התנהל בסיב"ט באורח תקין.
4. עד מועד סיום הביקורת טרם הפתימו הדיונים, שהוחל בהם כשנת 1983 במערכת הביטחון, על אירגון מערך המכירה של העודפים.
5. היקף המכירות של העודפים שבוצעו נמוך בהרבה בהשוואה לאומדן המצאי של העודפים שבידי צה"ל.

העודפים יכולים לשמש מקור גדול יותר להכנסה כמטבע חוץ, במיוחד בתקופה בה נערכים קיצוצים בתקציב הביטחון, והכנסה זו נוספת לתקציב. עודפים שאינם נמכרים, מתכלים ומתיישנים עם עובר הזמן, ודורשים טיפול לאחזקתם ושטחים לאחסנתם, דבר הכרוך בהוצאות ניכרות. מן הראוי על כן, שמשדר הביטחון וצה"ל יעשו בכל ההקדם להסדרת הנושא בכל היקפו, הן מבחינת ערכניות המידע והן מבחינת השיווק.

בית מלאכה לעבודות אחזקה

ריכוז ממצאים

מזמינים של עבודות בבית המלאכה לא חתמו על הזמנות העבודה ולא אישרו את ביצוען. אינו מתנהל רישום שוטף של הזמנות שהתקבלו ושבוצעו, ושל התשומות שהושקעו בהן. אינו מתנהל כל רישום על תנועת החומרים שמקבל בית המלאכה מהמחסן המרכזי, דבר שאינו מאפשר לוודא את תקינות השימוש בהם.

היחידה לאפסנאות ומשק (להלן - היחידה) באגף האמרכלות שבמשרד הביטחון עוסקת, בין היתר, באחזקת מיכנים וציוד של המשרד באמצעות גורמי חוץ ועל ידי מחלקת האחזקה של המשרד (להלן - המחלקה), לפי הזמנות האגפים והיחידות של משרד הביטחון, או ביוזמת המחלקה.

במחלקה בית מלאכה, שבו מועסקים 16 עובדים: הוצאה על משכורתם הסתכמה, באפריל 1984, בכ- 1.9 מיליוני שקלים.

לפי דו"ח ביצוע התקציב, לשנת הכספים 1983, הסתכמו ההוצאות לתיקונים, שיפוצים והתקנות במיכנים של משרד הביטחון, בביצוע עצמי ובאמצעות גורמי חוץ, למעט משכורתם של עובדי בית המלאכה, בכ- 33 מיליון שקלים.

באוגוסט 1984 ערך משרד מבקר המדינה ביקורת בבית המלאכה, על סדרי ההזמנות של עבודות בביצוע עצמי ועל הפיקוח על השימוש בחומרים ובכלי עבודה.

הזמנת עבודות

בינואר 1979 הוציא ראש אגף האמרכלות נוהל בו נקבעו סדרי הזמנה של עבודות אחזקה וסדרי האישור לאחר ביצועו. לפי הנוהל, יגישו יחידות משרד הביטחון את ההזמנות למנהל המחלקה, באמצעות העוזרים לאמרכלות שביחידות: לאחר גמר העבודות, יאשרו המומינים בחתימתם שהעבודה בוצעה, ויעירו את הערותיהם, אם יהיו, לגבי אופן ביצועה.

בדיקה שערך משרד מבקר המדינה של 50 הזמנות, מהן שש יזומות על ידי בית המלאכה, מתוך כ-380 הזמנות שהוא ביצע באפריל 1984, העלתה: רק כ-20% מכל ההזמנות שנבדקו נחתמו על ידי העוזרים לאמרכלות ביחידות המזמינות: בכ-25% מההזמנות לא ניתן לזהות את החותמים: כ-25% מההזמנות חתומות על ידי מנהל בית המלאכה, ולא על ידי מומיני העבודות: 30% הנותרות לא היו חתומות. ביצוע העבודה של כ-30% מההזמנות אושר על ידי המומינים, כנדרש: בכ-45% מההזמנות אושר ביצוען על ידי מנהל בית המלאכה או אחד הפועלים: בכ-25% מההזמנות אין כלל אישור שהעבודה בוצעה, או שחתימת המאשר אינה ניתנת לזיהוי.

בעקבות הביקורת, הודיעה היחידה בספטמבר 1984, לאמרכלים ביחידות משרד הביטחון, שהזמנות לעבודות אחזקה שאינן חתומות על ידם ושאינן בהן שמו של החותם, יוחזרו ולא יבוצעו. לדעת הביקורת, עבודות בית המלאכה היוזמות על ידי המחלקה, טעונות גם הן הזמנה של היחידות ואישור שלהן על ביצוען.

כבית המלאכה אינו מנוהל רישום שוטף של כל ההזמנות המתקבלות ביחידה, מועד העברתן לביצוע, מועד סיומן, ושמות העובדים שעסקו בביצוען. אין גם רישום ודיווח על התשומות שהושקעו בביצוע העבודות. לדעת הביקורת, העדר רישומים אלה אינו מאפשר לעמוד על היקף פעולות בית המלאכה ומונע מעקב ופיקוח תקינים על ביצוע ההזמנות ועל מידת היעילות בה בוצעו.

שימוש בחומרים

דרישה לאספקת חומרים. בית המלאכה מקבל, בהתאם לדרישותיו, חומרים מהמחסן המרכזי של משרד הביטחון. ניפוק החומרים לבית המלאכה נעשה על גבי טופס מיוחד שבו יש לציין את נתוני הדרישה, הנמקה לכמות המבוקשת, שם העובד המזמין וחתימתו, הכמות שאושרה, הכמות שנופקה ואישור על קבלת החומרים.

נבדקו 24 ניפוקים של חומרים מהמחסן המרכזי לבית המלאכה, שבוצעו באפריל 1984. כ-21 טפסים לא צוינו נימוקים, לא נרשם שם העובד שהזמין את החומרים, וחסרה גם חתימתו. בשלושה טפסים, שנחתמו על ידי מנהל בית המלאכה כמזמין החומרים, אין פירוט של העבודות עבורן נדרשו החומרים.

לפי המצויין בטופס האמור, על יחידת האירגון ויחידת אפסנאות ומשק, לבדוק ולאשר על גביו את כמות החומרים שנדרשה. לא נקבעו נושאי התפקידים ביחידות אלו המוסמכים לאשר את הכמות שנדרשה. בפועל אושרו הדרישות לחומרים על ידי מנהל הרכש והאספקה שביחידת אפסנאות ומשק או על ידי ממלא מקומו. בידי עובדים אלה אין המידע הדרוש כדי לבדוק את הדרישות לחומרים ולאשר את הצורך בהם. לדעת הביקורת, יש צורך לקבוע את הגורם המוסמך לאשר דרישה של חומרים מהמחסן המרכזי.

מלאי חומרים. בבית המלאכה נחסן כו מרוכז מלאי החומרים לצריכה שוטפת. לא מתנהל כל רישום על תנועת מלאי זה, אין נוהל הקובע את סדרי הפיקוח על השימוש בו, ולא נערכות ספירות מלאי תקופתיות.

בדיון שהתקיים ביולי 1979, בהשתתפות נציג אגף אירגון, בקרה ומידע של משרד הביטחון סוכם, שהמחסנאי של בית המלאכה ינהל כרטסת תנועת חומרים במחסן; כל ניפוק חומר ילווה באסמכתה שתצורף להזמנת העבודה, כאשר המשיכה תאושר בחתימת ידו של העובד המבצע את העבודה; מחסן החומרים יהיה נעול וכל ניפוק ייעשה רק על ידי המחסנאי או על ידי מנהל בית המלאכה או סגנו.

מדו"ח ביקורת שערך המבדק הפנימי באגף אמרכלות בפברואר 1980, עולה, שבאותה עת נוהלה במחסן כרטסת רק לחלק מהפריטים. משרת המחסנאי בוטלה באמצע 1982, ולא נקבעו סדרי אירגון חדשים כדי להבטיח את ניהולם התקין של בית המלאכה ושל מחסן החומרים.

צריכת חומרים. בדיקה מסורגת של הזמנות, שבוצעו בחודש אפריל 1984, העלתה, שמתוך 17 הזמנות לעבודת שרברבות וצבע, רק בשלוש צוינו הסוג והכמות של החומרים שסופקו לביצוע; בשש הזמנות צוין סוג החומרים שסופקו, בלא לציין את כמותם; ביתר שמונה הזמנות לא צוינו כלל החומרים שסופקו וכמותם.

באפריל 1984 נופקו לבית המלאכה, מהמחסן המרכזי של משרד הביטחון, 344 ליטרים של חומרי צבע שונים. מתוך 13 הזמנות לעבודות צבע שבוצעו באותו חודש, סופקו לשלוש מהן, לפי הרישום, 132 ליטרים חומרי צביעה; לגבי שאר 10 הזמנות אין כל ציון בדבר החומרים שסופקו עבורן, ולכן לא ניתן לוודא את השימוש ב-212 הליטרים הנותרים.

השוואה בין הכמות של מנעולים וצילינדרים, שנופקו מהמחסן המרכזי, בנובמבר 1983 ובאפריל 1984, לבין הנתונים על הרכבתם, כפי שמופיעים באישורי הביצוע, העלתה, שבנובמבר 1983 נופקו מהמחסן 30 מנעולים ו-71 צילינדרים; לפי אישורי הביצוע הורכבו באותו חודש שבעה מנעולים ו-25 צילינדרים בלבד; באפריל 1984 לא נופקו מהמחסן מנעולים ונופקו 70 צילינדרים; לפי ההזמנות הורכבו שמונה מנעולים ו-26 צילינדרים.

לדעת הביקורת חוסר רישום ודיווח על קבלת חומרים במחסן בית המלאכה ועל הצריכה לכל הזמנה, והעדר ספירות מלאי תקופתיות של כל החומרים במחסן בית המלאכה, אינם מאפשרים לוודא את תקינות השימוש בהם.

כלי עבודה אישיים

מנהל בית המלאכה מקבל באופן מרוכז כלי עבודה עבור עובדי בית המלאכה מהמחסן המרכזי של משרד הביטחון, ועליו להמציא, תוך זמן קצר, למנהל המחסן המרכזי, אישורים בחתימת כל אחד מהעובדים, שקיבלו כלי עבודה לשימושם; אישורים אלה יועברו ליחידת הרכש והאספקה של האגף, המנהלת כרטסת אישית לכל עובד.

הביקורת העלתה, שמתוך תשעה סוגים של כלי עבודה, שקיבל בית המלאכה מהמחסן המרכזי במאי 1984, לגבי חמישה הוא לא המציא למחסן המרכזי, עד מועד הביקורת באוגוסט 1984, אישורים של העובדים על קבלת חלק מהפריטים. בעקבות הביקורת נמסרו האישורים החסרים, והאגף קבע הסדר לפיו העובדים יקבלו כלי עבודה אישיים ישירות במחסן המרכזי לאחר שיאשרו את קבלתם.

החליטה הכנסת ביום 28.3.84, כי על משרד הביטחון לשנות את שיטת ההתקשרויות והתשלום לדרך שתתבסס על בדיקת עלויות. בדין וחשבון של שר הכלכלה והתכנון מנובמבר 1984 על ביצוע החלטות הכנסת, נקבע כי "התקשרות משרד הביטחון בגין סידרה ג' תואמת את העקרונות שנקבעו במשרד בנושא, ועולות בקנה אחד עם החלטת הכנסת, לרבות ביסוס ההזמנות על צבירת עלויות הייצור בפועל".

ביקורת המעקב העלתה שהתקשרות משרד הביטחון עם מב"ש לייצור סידרה ג', לא התבססה על בדיקת עלויות. בנובמבר 1983 נקבע מחיר של מיכלל אחד בלבד, מתוך 14 מיכללים של סידרה ג', על סמך עלויות שהצטברו בסדרות קודמות ולאחר משא ומתן עם מב"ש. מחיר המיכלל הזה נקבע לסך 6,655 דולרים, לעומת מחיר הייחוס, ששולם בסדרות קודמות ושהיה 10,202 דולרים.

ביוני 1984 נקבע מחיר ל-11 מיכללים נוספים מתוך 14 המיכללים האמורים של סידרה ג'. בהנמקה לקביעת המחיר צוין כי המחירים סוכמו במשא ומתן בלא שנעשתה בדיקת עלויות מושלמת. כן צוין שמאחר שמספר שעות העבודה סוכמו במשא ומתן, ללא בדיקת עלויות מושלמת, מספר זה לא יהווה בסיס להזמנות נוספות, ומחיריהן של אלו, יתבססו על בדיקת